

Dnr 301-073-2006

Sammanträde 28 mars 2006

Till
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby Slott – Förslag till långsiktig och kulturellt hållbar förvaltning

Remiss från fastighets- och saluhallsnämnden, dnr FS2005/111/650

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden överlämnar detta tjänsteutlåtande till fastighets- och saluhallsnämnden som svar på remissen.
2. Stadsdelsnämnden ger förvaltningen i uppdrag att utreda möjligheterna att förhyra Plaisiren i syfte att öka det kulturella engagemanget i Hässelby-Vällingby.
3. Stadsdelsnämnden överlämnar detta tjänsteutlåtande för kännedom till kultur- och stadsdelsnämnden och stadsmuseinämnden.

Anders Meuller
stadsdelsdirektör

Sven-Göran Södergren
avdelningschef

Sammanfattning

För att långsiktigt säkerställa en kulturellt hållbar förvaltning av Hässelby slott bör fastighets- och saluhallsnämnden verka för att slottet byggnadsminnesmärks av Länsstyrelsen, antingen i sin helhet eller delvis. Detta behöver inte stå i strid med den kommersiella konferensverksamhet som bedrivs i slottet i dagsläget, utan torde tvärtom kunna vara till fördel för alla parter. Slottet är i dagsläget blåklassat av stadsmuseiförvaltningen, innebärande att fastighetens kulturhistoriska värde anses motsvara fordringarna för byggnadsminnen enligt kulturminneslagen. Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd har tidigare framhållit betydelsen av ett aktivt kulturliv, och uttryckt önskemål att någon form av kulturinstitution förläggs inom stadsdelsområdet. Förvaltningen föreslår därför att stadsdelsnämndens befintliga åtaganden i Galleri Plaisiren fördjupas, i syfte att skapa en permanent konsthall för hela västra ytterstaden.

Ärendets beredning

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats inom avdelningen för stadsdelsmiljö och teknik. Ärendet har underrättats de fackliga organisationerna i lokalutskottet den 22 februari 2006.

Ärendets bakgrund

Kommunfullmäktige godkände den 15 december 2003 en utredning om renodling av stadens fastighetsbestånd. Utredningen innehåller bland annat förslag om överföring av kulturhistoriskt värdefulla fastigheter till AB Stadsholmen, stadens fastighetsbolag för kulturfastigheter, från dåvarande Gatu- och fastighetsnämnden. Fastighets- och saluhallsnämnden beslöt under våren 2005 att inte överföra slottet till AB Stadsholmen då slottet inte ansågs uppfylla av kommunfullmäktige ställda kriterier för ett sådant överförande. Bland annat ansågs slottet vara för stort, samt var inte i sin helhet så kulturhistoriskt värdefullt att slottet var intressant (ungefär halva lokalytan består av konferenslokaler uppförda under 1980-talet). Fastighets- och saluhallsnämnden gav därför den 21 juni 2005 fastighets- och saluhallskontoret i uppdrag att utreda och ge förslag på en långsiktigt och kulturellt hållbar förvaltning av slottet.

Fastighets- och saluhallsnämnden beslutade den 22 september 2005 att remittera en skrivelse till Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, innebärande att stadsdelsnämnden skall inkomma med synpunkter på hur Hässelby slott kan förvaltas på ett långsiktigt och kulturellt hållbart sätt. Fastighets- och saluhallsnämnden vill ha remissvaret senast den 31 mars 2006.

Om slottet

År 1931 köpte Stockholms stad slottet, som byggdes under 1650-talet. Syftet var att få tillgång till mark, som skulle användas för att bygga ut staden i västlig riktning. Därefter hyrdes slottet ut till olika ändamål och stundtals stod byggnaderna tomma fram till 1963. Då hyrdes slottet av "Stiftelsen Hässelby – de nordiska huvudstädernas centrum för kulturutbyte". Från år 2001 hyrs slottet på korttidskontrakt av Amica AB, en konferensarrangör. Den 31 mars 2001 beslöt Gatu- och fastighetsnämnden att slottet skulle säljas, men innan försäljning hann komma till stånd fattades ett nytt beslut den 3 december 2002, med innebörden att staden även framgent skulle äga slottet och hyra ut det för kurser, konferenser, förenings- och utställningsverksamhet.

Rent ekonomiskt är slottet i nuläget en belastning för staden. Hyresintäkterna är ca 2 mnkr, men underskottet för år 2005 var ca 1,5 mnkr, beroende på större underhållsåtgärder. Fastighets- och saluhallskontoret bedömer i sitt tjänsteutlåtande att ett underskott är något som måste accepteras, med hänsyn till den hyra som marknaden är beredd att betala för den inriktning slottet har i dag.

Konferensarrangörens framtida intresse att hyra slottet

Amica AB har sedan fastighets- och saluhallsnämndens beslut uttryckt ett intresse av att fortsätta förhyrningen av slottet trots fördyrande renoveringsarbeten, och avser att förhandla med fastighets- och saluhallskontoret om villkoren för en förlängning den 14 mars.

Konstverksamheten i Plaisiren

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade den 18 februari 2003 om stöd till konstklubben i stadsdelen för utställningar och liknande verksamhet i lokalen Plaisiren. Nämnden framhöll vikten av att Plaisiren behålls i stadens ägor, och garanteras en framtid och utveckling för områdets konstverksamhet.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Framtida konferensverksamhet

Slottet används för konferensändamål av många företag i Västerort, ibland även av förvaltningen. Dess funktion är i det avseendet viktig för det lokala näringslivet, och betydelsen av detta bör man ej bortse ifrån. Exempelvis ligger Vinsta företagsområde endast ca 300 meter från slottet. Där finns i dag ca 200 företag med sammanlagt ca 2 500 arbetstillfällen. Det ger dessutom slottet stor potential just i konferens- och arrangemangshänseende. Utbyggnaden av Vällingby centrum är en mångmiljardsatsning som också kan ha betydelse för det framtida kundunderlaget hos konferensarrangören.

Den 14 mars 2006 träffas representanter för hyresgästen och hyresvärden för att diskutera förutsättningarna för en framtida förhyrning. Under förutsättning att Amica och fastighetsförvaltningen kommer överens om villkoren för konferensverksamheten, ser förvaltningen ingen anledning att föreslå någon annan verksamhetsinriktning för slottet. När det gäller hyran bör en förutsättning vara att den ska hamna på en nivå som gör att staden inte går med ekonomiskt underskott.

Intresset av att slottet byggnadsminnesförklaras

En byggnadsminnesförklaring innebär enligt Lagen om kulturminnen att ”en byggnad som är synnerligen märklig genom sitt kulturhistoriska värde eller som ingår i ett kulturhistoriskt synnerligen märkligt bebyggelseområde” bevaras för framtiden. Vem som helst kan hos Länsstyrelsen väcka fråga om byggnadsminnesförklaring och Länsstyrelsen avgör efter en grundlig utredning om den föreslagna byggnaden ska bli byggnadsminne. Samråd tas med ägaren, kommunen och i många fall Riksantikvarieämbetet. Att förklara en byggnad som byggnadsminne är en komplicerad och tidsödande procedur.

I Stockholms län finns 165 byggnadsminnen. I nordvästra ytterstaden är biografen Fontänen i Vällingby och Kvarnvikens kvarn i Råcksta byggnadsminnesmärkta. Sedan ett antal år tillbaka finns enligt uppgift en begäran hos länsstyrelsen om att slottet skall byggnadsminnesförklaras. Stadsmuseet har för ändamålet tagit fram ett underlag med förslag till skyddsföreskrifter, men ännu har ingen formell ansökan lämnats in av fastighetsägaren. Slottet har i dagsläget värderats till skyddsklass blå hos stadsmuseiförvaltningen, innebärande att fastighetens kulturhistoriska värde anses motsvara fordringarna för byggnadsminnen enligt kulturminneslagen.

I motiveringen skriver Stadsmuseets värderare att:

”Hässelby slott var under 1600- och 1700-talen ett av de praktfullaste slotten i Stockholmstrakten och ett av familjen Bondes huvudslott. Det är ett representativt minnesmärke från den tid då den svenska adeln skaffade sig stora gods i Stockholmstrakten. Slottet utgör ett viktigt historiskt dokument.

Slottet har kvar sin ursprungliga arkitektur i barockstil, trots en del förändringar genom åren. Till den äldsta slottsanläggningen hör även fyra ekonomibyggnader med välbevarade exteriörer och de utgör en viktig del i upplevelsen och förståelsen av Hässelby slott som lantegendom.

Hela slottsområdet med parken, slottsbyggnaderna och ekonomibyggnaderna utgör en anläggning med stort upplevelsevärde.”

Att slottet och området i dess närhet besitter ett högt kulturhistoriskt värde råder det inga tvivel om. De tre nybyggnaderna, *Konferensen*, *Glädjen* och *Bastun*, som tillkom 1985-1986, var resultatet av en stor nordisk arkitekttävlan där vinnarförslaget antogs tack vare den skickliga infogningen i miljön, och tack vare den genomarbetade och välutförda antroposofiska arkitekturen.

Om slottet erhöll byggnadsminnesmärkning, skulle dess långsiktiga kulturella förvaltning säkerställas. Av intresse i sammanhanget kan vara att statliga bidrag för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse kan utgå till så kallade antikvariska överkostnader, d.v.s. särskilda kostnader för att tillvarata husets kulturhistoriska värden. Enligt förvaltningens mening bör det finnas ett visst intresse av att en byggnadsminnesmärkning kommer till stånd, men det är upp till fastighets- och saluhallsnämnden alternativt kommunfullmäktige att besluta om att lämna in en formell ansökan för byggnadsminnesmärkning.

Utökat kulturellt engagemang i Plaisiren

I ärendet *Underlag till planering för år 2006 och inriktning för åren 2007 och 2008*, beslutat av Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd den 22 mars 2005, framhöll nämnden betydelsen av ett aktivt kulturliv.

Stadsdelsnämnden sade vidare: ”Utbudet kan både fördjupas och breddas och vara tillgänglig för alla. Utrymme ska också kunna ges till genrer och konstområden som endast intresserar mindre grupper. En del av Stockholm kulturresurser bör omfördelas från innerstaden till ytterstaden. [...] Nyligen har Skärholmen försetts med en förortsteater och Midsommarkransen med ett designcenter. Det bör övervägas att förlägga någon liknande kulturinstitution inom Hässelby-Vällingby.”

Utifrån detta ser förvaltningen att det nu finns tillfälle för nämnden att fördjupa sitt engagemang i Galleri Plaisiren. Genom att hyra lokalen årsvis till en skälig kostnad, kan stadsdelsnämnden sörja för att det i stadsdelen finns en fast kontinuerlig verksamhet som främjar det lokala kulturlivet. Hyresintäkterna torde också öka genom ett sådant arrangemang.

Förslaget bör ses i ljuset av det faktum att det i närområdet finns ca fem allmänna konstföreningar, och ett tjugotal konstföreningar knutna till olika företag och organisationer inom samma område. Dessutom finns det sammanslutningar av yrkesverksamma konstnärer, med ca 40 professionellt arbetande konstutövare. Fick dessa en central samlingspunkt där man gemensamt genom nämndens försorg kunde bedriva konst- och kulturverksamhet, så skulle Hässelby-Vällingby få den kulturinstitution som det tidigare uttryckts önskemål om. Detaljerna kring ett sådant engagemang får utarbetas i samråd med fastighets- och saluhallsförvaltningen samt konstföreningar och andra organisationer under förutsättning att förvaltningen får uppdraget att arrangera det av nämnden.
